

ДО ТЕОРІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ТОВАРНИХ РИНКІВ

Лисюк В.М.

У статті запропонована концепція державного регулювання товарних ринків. Авторський підхід пропонує перенесення акцентів у державному економічному регулюванні на регулювання ринків, що більше відповідає сутності та структурі ринкової економіки. Запропоновано теоретичні підходи дослідження відтворювальних процесів, що відбуваються на товарних ринках. Доведено, що лише сприяння розвитку товарних ринків дозволить забезпечити економічне зростання.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Економічна криза, що пронеслась над країнами світу і без розбору руйнувала налагоджені економічні системи, поставила великий знак питання щодо міцності фундаменту цих систем, навіть у розвинутих країнах. Під фундаментом у данному випадку ми розуміємо теоретичну базу формування економічних (виробничих) відносин, що складались у більшості країн світу з ринковим типом економіки.

Проблема полягає в тому, що навіть потужні розвинуті країни не змогли водночас подолати негативні кризові явища, що примусило їх замислитись над незibilityстю ринкових устоїв. У першу чергу це стосується проблеми втручання держави у ринкові процеси. Причина, на наш погляд, полягає в тому, що існуюча сучасна ринкова система, у якій домінує банківський сектор, переорієнтувала свою функцію відтворення доданої вартості товару на рейкі відтворення грошей. Фактично продуктивна схема відтворення капіталу $G-T-G'-T'$, (гроші-товар-гроші'-товар'), де G' і T' містять частку доданої вартості δ відповідно грошовій і товарній формі, яка сформувалась у процесі виробництва споживчої вартості товару, трансформувалось у схему $G-G'$, у якій утворення доданої вартості – δ у складі G' відбувається лише у грошовій формі і не має товарного еквіваленту. А оскільки основна грошова маса зосередилась у банківському секторі, то він почав диктувати правила всім іншим секторам економіки: промисловим, будівельним й іншим, тобто реальним виробникам доданої вартості. У результаті економіки країн світу оперували віртуальними грошима, що не відповідали реальній наявній масі споживчої вартості товарного еквіваленту.

Розвинуті країни США, Великобританія, Германія з метою підтримки власної економічної системи, почали застосовувати

адміністративні важелі регулювання, які раніше вважались невідповідними ринковим принципам як-то: бюджетні вливання у окремі сектори економіки, у першу чергу банківські, промислові, але суттєвих зрушень поки що не спостерігається.

Втім і раніше держава «втручалася» в економіку: мінялися тільки цілі, завдання, масштаби, форми цього втручання. У минулому сторіччі дана тенденція підсилася. Вона виявляється не тільки в зростанні державних витрат та їхньої питомої ваги у ВВП, але й у радикальних зрушеннях у розумінні функцій держави [1]. З часів А. Сміта класична політекономія наполягала на мінімізації державного втручання в економіку. Роль держави в цьому плані обмежувалася функціями організації суспільних робіт, а також забезпечення прав власника й економічної волі індивідів.

Частка державних витрат у ВВП індустриальних країн до початку ХХ в. складала лише близько 10%. У наступні роки істотний вплив на визначення ролі держави в економіці зробило поширення марксизму і кейнсіанства. У свій час реалізація ідей кейнсіанства дозволила США й іншим країнам з ринковою економікою вийти з депресії 1930-х років. У багатьох країнах відбулося розширення державного сектору, активніше стали використовуватися програми організації суспільних робіт.

У подальшому доказі корисності державного втручання в економіку були представлені в рамках концепції суспільних благ і екстерналій (зовнішніх ефектів). Її представники, зокрема П. Самуельсон і Р. Макгрейв, вважали, що саме держава повинна виконувати функцію щодо забезпечення населення певною кількістю суспільних благ (у сфері: охорони здоров'я, освіти, науки, охорони навколишнього середовища, тощо), оскільки ринок не може цього зробити через відсутність у його суб'єктів відповідних власних інтересів. У цих економічних доктринах державне втручання в економіку обґрунтовується тим, що ринкове саморегулювання не відповідає етичним нормам громадського життя, соціальної справедливості, тощо.

В останні десятиріччя пануючі позиції зайняв підхід, відповідно до якого завдання держави полягає не в тому, щоб підтримувати економічне зростання за допомогою бюджетних витрат, а в тому, щоб надати господарюючим суб'єктам зручні інструменти, за допомогою яких вони зможуть отримувати певні конкурентні переваги. Роль держави при цьому вбачається в створенні сприятливого правового й інституціонального середовища, а також у координації зусиль господарюючих суб'єктів щодо досягнення ними конкурентних переваг. Яскравим прикладом реалізації такого підходу є Китай, що посилив свої позиції на світовому ринку. Збереження значної присутності держави в економіці в період ринкових реформ стало основою її динамізму. Досвід Китаю свідчить, що держава є

не ворогом ринку, а його союзником і може активно сприяти його розвитку.

Слід відзначити ще один момент: сьогодні у наукових колах поширена така ідея, що привабливі можливості ринку - це результат, а не джерело економічного зростання, що на практиці ефективно функціонуючі ринки є наслідком, а не передумовою економічного розвитку. На думку прибічників цієї ідеї, для того, щоб користатися благами ринкової економіки, суспільству необхідно в першу чергу створити таку організаційну й інституціональну основу, яка б сприяла появі сильних ефективно працюючих ринків. Потім, коли такі ринки будуть створені, суспільство повинне їх регулювати в інтересах держави і суспільства. Але при цьому виникає безліч питань і, в першу чергу, яким чином побудувати такі сильні розвинуті ринки?

На фоні таких теоретичних дискусій і невизначеності послідовних принципів і підходів до державного регулювання економіки й відбувалась розбудова економіки ринкового типу в Україні. У той період, зосередившись на реформуванні економіки, держава втратила важелі її регулювання. Ліквідація галузевих міністерств зруйнувала механізм управління галузями, на заміну якого не запроваджено іншого.

У таких умовах економіка розвивалась стихійно, що призвело до переважання негативних проявів стихійного ринку: криз, інфляції, зростанню цін, що випереджають платоспроможний попит, скороченню робочих місць і, як наслідок, - зростання безробіття, збільшення частки тіньового ринку, промислового спаду, тощо.

Проведені дослідження й вищевикладені міркування дають підставу автору припускати, що одна з головних проблем економічного зростання полягає в недосконалій системі державного управління економікою, основний недолік якої полягає в невідповідності існуючої системи управління ринковій облаштованості (типу) економіки.

Отже основною структурною складовою ринкової економіки як системи товарно-грошових відносин стосовно її розширеного відтворення споживчої вартості є ринок, є сенс підкреслити, що саме товарний ринок, а не підприємство і не галузь. У той час, як системи й механізми економічного регулювання у нас у більшій частині зорієнтовані на суб'єкти ринків – підприємства, а не на економічні відносини, тобто відносини товарно-грошового обміну і розподілу. А матеріальним втіленням (носієм) цих товарно-грошових відносин є капітал у двох його формах – грошовій і товарній. При цьому, слід зауважити, що відтворювальний цикл здійснюють не підприємства, а капітали. Навіть якщо підприємства, що задіяні у відтворювальному ланцюгу (циклі), не мають власного грошового (оборотного) капіталу, а лише основний (основні фонди), вони можуть працювати на зазначеному (кредитному) капіталі

З цього приводу К.Маркс підкреслював, що: загальна формула кругообігу продуктивного капіталу така:

$$В.....Т' - Г' - Т.....В,$$

де під В розуміється виробництво, у результаті якого утворюється новий товар Т', що відповідає його грошовому еквіваленту Г', частина якого Т повертається у подальший виробничий процес, що забезпечує безперервний кругообіг. Тобто, цей кругообіг означає періодично поновлюване функціонування продуктивного капіталу, отже означає відтворення, або процес виробництва капіталу як процес його відтворення, пов'язаний із збільшенням вартості; означає не тільки виробництво, але і періодичне відтворення доданої вартості; він означає функціонування виробничого капіталу, що знаходиться в своїй продуктивній формі не як одноразове, а як функціонування, що періодично повторюється [4, с. 74].

Ось чому, **метою досліджень**, викладених у статті, з огляду на ринкову сутність нашої економіки, є розробка нового методологічного підходу до державного регулювання економіки, який повинен базуватися на дослідженні, виявленні й врахуванні закономірностей формування, функціонування й розвитку ринків. Деякі міркування з цього приводу опубліковані автором у статтях [2,3].

На жаль, руйнівні кризові процеси не минули й України. Економіка держави у ході інтеграції у світову економічну систему попала у певну залежність від глобальних процесів і у зв'язку зі своєю слабкістю не змогла протистояти негативним проявам, що виникають у світі, найбільш вразливим з яких стала криза.

Навіть, виключаючи негативний вплив світової економічної кризи на українську економіку, яка загострила ситуацію та поглибила економічний спад, українська економіка не мала значних здобутків. Певні часткові позитивні зрушення української економіки, що спостерігались на протязі минулих 2001-2004 рр. були досягненні не за рахунок відновлення відтворювального характеру економічних процесів, а скоріше - за рахунок певної активізації окремих угруповань приватного та акціонерного капіталу у обмежених галузях, як-то: металургійній, хімічній, зерновій та інших підкомплексах.

Слабкість української економіки визначають багато авторів, а однією з найсуттєвіших причин слабкості української економіки, її залежності і вразливості є втрата нашої економічною системою відтворювальної функції.

Отже, саме наявність і стійкий характер відтворювальних процесів є ознакою стабільності і незалежності, а також рушійною силою економічного зростання.

Отже, якщо звертатись до визначення терміну, то відтворення як економічна функція – це безперервний рух і відновлення процесу

виробництва життя, тобто ресурсів, що забезпечують життєдіяльність. А головним економічним джерелом, що забезпечує приріст ресурсів життєдіяльності, як відомо, є додана вартість, що включає в себе витрати на заробітну платню, процент на капітал, ренту та прибуток.

Відповідно ознакою економічного зростання є наявність економічних процесів, що характеризуються розширеним відтворенням, тобто відтворенням доданої вартості, у збільшених масштабах.

Але абстрактне дослідження категорії «додана вартість» не надасть необхідної інформаційної бази щодо характеру процесів її утворення, залежності і впливу певних факторів на формування її елементів. Крім того, сама категорія «додана вартість» нерозривно пов'язана з категорією «товар». Отже, дослідження відтворювальних процесів надасть реальну картину лише у контексті дослідження процесів відтворення доданої вартості товару, що відбуваються у межах товарних ринків.

З іншого боку, товар, як економічна категорія, нерозривно пов'язаний з ринком цього товару, на якому відбуваються процеси: утворення складових елементів товару (сировини, комплектуючих), його виробництво (виробництво споживчої якості), просування на ринок (реалізація, обслуговування), споживання. У ході цих процесів і відбувається виробництво доданої вартості товару. А відтворювальна функція ринку, реалізується – підтримується за рахунок зворотних процесів, тобто при розрахунках за спожиту вартість, що супроводжуються рухом грошей, у зворотному напрямку до руху товару, які компенсують витрати попередніх суб'єктів ринку, пов'язаних з виробництвом цього товару.

Сучасна теорія дослідження ринків ще не набула закінченого досконалого вигляду, що у самий пік розгортання ринкової економіки у глобальному світі викликає певні незрозуміння з боку наукової спільноти.

Що стосується дослідження товарних ринків як процедури, яка має надавати інформаційно-методичну базу для їх аналізу і можливого регулювання, то сьогодні теорія розглядає (надає нам) – 4 підходи:

1. Кон'юнктурний аналіз.
2. Маркетингові дослідження (аналіз).
3. Аналіз логістики ринків.
4. Аналіз конкуренції.

Проведений аналіз кожного з визначених підходів показує, що ні один з них не забезпечує необхідну аналітичну базу та не надає об'єктивних підстав для включення механізмів державного регулювання, а також відповідної інформаційної бази щодо: визначення сутності цих механізмів, принципів і підходів їх застосування та вибору регулюючих заходів.

На цій підставі нами запропонований новий підхід до аналізу товарного ринку, який отримав назву «секторний аналіз товарного ринку» або аналіз відтворювальних процесів на товарному ринку.

В основу розробки секторної моделі ринку покладена теорія відтворювального циклу, пристосована до певного товару, в якій автор розглядає природу впливу споживчого ринку на певні споживчі якості товару з подальшою трансформацією цих якостей у реальні товарні форми. На цьому фоні плінуть процеси формування структури ринку, зміни вартісних характеристик товару, розподілу ресурсів, що залучаються до виробничого та відтворювального процесу [2].

Такі ринки, на яких відбувається повний цикл відтворення споживчої вартості товару від її утворення до споживання та налічують повний склад секторів – 4, отримали назву інтегровані товарні ринки (ІТР). Узагальнена структурна модель ІТР наведена на рис. Згідно авторської концепції кожен ринок певного товару можна уявити у вигляді послідовного функціонування 4-х складових – його секторів, що тісно пов'язані між собою товарно-грошовими відносинами.

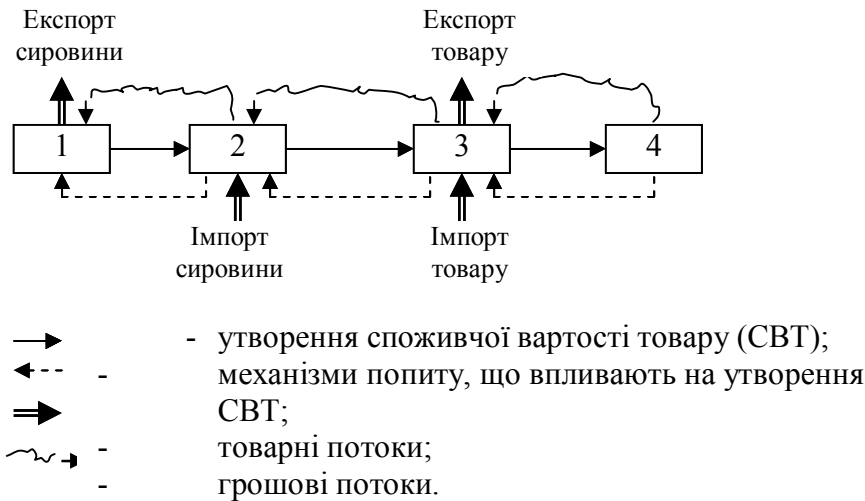

Рис. 1. Секторна структура (модель) інтегрованого товарного ринку

Відповідно, у кожному секторі утворюються та трансформуються (додаються) певні споживчі якості товару, які формуються під впливом попиту, що зароджується у споживчому секторі 4, відтворюються у споживчі характеристики реального товару у виробничому секторі 2, набувають ринкові форми (якісні та вартісні) в інфраструктурному секторі 3. Що стосується сировинної бази, сектору 1, то саме в ньому і формуються передумови появи попиту на певні споживчі якості. Так, якби

людство не могло добувати нафту, залізну руду, вирощувати зерно або щось інше, не міг би виникнути і попит на товари, що виробляються з цієї сировини.

Розглянемо ці сектори докладніше. Так, підприємства сировинної бази, тобто 1-й сектор ринку спеціалізуються на : вирощуванні, видобуванні та підготовки сировини для подальшої її переробки. До складу цього сектору відносяться підприємства: з видобутку нафти, газу, вугілля, залізної руди, фермерські господарства. До ринків, що мають у своєму складі цей сектор, в Україні відносяться ринки продовольчих товарів, що виробляються з вирощеної в Україні сировини. Це ринки: хліба, вина, рослинної олії, м'ясо-молочних виробів, тощо; а також ринок металопрокату, що виробляється з видобуваної в Україні залізної руди, та інші.

При відсутності, або слабкій розвинутості в державі відповідної сировинної бази, вона замінюється імпортом, наприклад: нафта, сировина для фармацевтичної промисловості, бавовна, цитрусові, тощо. Продукція, що виходить з цього сектора, не є товаром кінцевого споживання, а йде на подальшу переробку на підприємства сектора 2.

У свою чергу, у виробничому секторі – 2 переробляється сировина та виготовляється товар. У цьому секторі функціонують підприємства переробних галузей, виробничі підприємства, тощо. Стосовно вказаних вище ринків, до цього сектору відносяться: хлібзаводи, винзаводи, масло-екстракційні заводи, м'ясо-молочні, консервні підприємства, машинобудівні, металургійні заводи, тощо. Саме у цьому секторі попит щодо задоволення потреб споживчого ринку трансформується у конкретні споживчі якості товару, що призначається для задоволення цих потреб, тобто набуває конкретні товарні форми.

Але, як показала практика перших спроб опанування ринкових механізмів у країні, недостатньо лише виготовити товар, навіть із задовільними якісними характеристиками – потрібно ще бути здатним успішно його просувати (реалізувати) на ринку [2,3]. На це як раз і вказував маркетинг. І в цьому упевнились сотні українських підприємств, склади яких на початку ринкових реформ були затоварені виробленою, але не реалізованою, продукцією.

Ці об'єктивні обставини спонукали до розвитку 3-го сектору ринків, якому ми дали назву інфраструктурний. Цей сектор – саме той, де відбуваються процеси просування товару на ринок. У цьому секторі відбуваються процеси обміну (реалізації) товару, перепродажної підготовки, обслуговування як самого товару, так і процесів обміну (продажів). Він містить різні установи, такі як торговельні підприємства,

біржі, сервісні центри, рекламні агенції, маркетингові та кредитні установи і таке інше, що сприяють успішній реалізації товару.

Саме у цьому секторі товар набуває кінцевих споживчих якостей, а головне – формується його ринкова кінцева вартість. Тому саме цей сектор набуває надзвичайної важливості у структурі ринку, оскільки саме в ньому формується та усвідомлюється попит на певні споживчі якості товару, що за зворотним зв'язком впливає на виробничу стратегію підприємств виробничого другого сектору.

Крім того, саме цей сектор регулює рівновагу на ринку, тобто організує імпорتنі та експортні потоки товарів при їх, відповідно, нестачі або надлишку на ринку.

У четвертому секторі, що є не що інше, як споживчий ринок, відбувається процес споживання (експлуатації) товару. Цей сектор включає домашні господарства та окремих громадян - споживачів товарів кінцевого споживання. У випадку, коли споживач фізична особа – споживання направлене на відтворення робочої сили, а коли юридична особа – на відтворення виробничих ресурсів. У цьому секторі зароджуються потреби в тих чи інших товарах та попит на них.

Між підприємствами секторів існують певні зв'язки, виникають товарно-грошові відносини, які будуються навколо одного товару чи однієї товарної групи.

Представлена модель товарного ринку дозволяє чітко його структурувати також і по стадіях формування доданої вартості у ході виробництва та обігу товару, а також дає підстави для аналізу ефективності відтворювальних процесів по кожному з секторів.

Виходячи з того, що державні інтереси, пов'язані з функціонуванням ринків, полягають не тільки у вирішенні проблем насичення ринків товарами та дотримання цінових пропорцій, а, головним чином, у підвищенні бюджетних надходжень від суб'єктів ринку, досить цікавим є аналіз таких надходжень від суб'єктів, що належать до того чи іншого сектору ринку.

Такий аналіз може надати підстави для цілеспрямованого та свідомого державного регулювання процесів функціонування ринків та їх розвитку.

Так, наприклад, при відсутності у держави відповідних структур, що належать до сировинного або виробничого секторів, держава змушена імпортувати товар при наявності на нього попиту. Але, тим самим, держава залишає себе без відповідних бюджетних надходжень (ПДВ, податок на прибуток та інші) від суб'єктів, що могли б працювати у цих секторах – створювати додану вартість та збільшувати НВП.

Прийняття рішень щодо створення умов для розвитку відсутніх секторів має базуватись саме на такому аналізі.

Аналіз, що провів автор, суб'єктів відповідних секторів ринків нафтопродуктів, металопрокату, верстатів, рослинної олії, вина, соків, тощо, виявив цікаву особливість, яку можна вважати закономірністю. Ця особливість полягає в тому, що ефективність роботи суб'єктів ринку зростає за плинністю процесу підвищення споживчої вартості товару, тобто від першого до четвертого сектора. Тобто, якщо визначати ефективність роботи ринкових структур через їх рентабельність, то рентабельність роботи структур наступного сектора більша за попередній.

Визначаючи рентабельність через R , можна записати таке співвідношення:

$$R_1 < R_2 < R_3 < R_4,$$

де R_1, R_2, R_3, R_4 – середня рентабельність суб'єктів господарювання у відповідному секторі ринку.

До речі, виявлена тенденція підтверджується і деякими іншими авторами [6,7,8].

Визначення такої закономірності має суттєво впливати на прийняття рішень щодо державного регулювання (підтримки) розвитку як взагалі секторів ринку, так і окремих суб'єктів господарювання, що відносяться до того чи іншого сектору.

Слід зазначити, що побудова ринкової структури економіки та розробка механізмів дослідження ринків вимагає також і трансформації системи управління такою економікою. Ця трансформація, на думку автора, полягає саме у відході від галузевого принципу регулювання економіки та переходу до регулювання ринків.

Висновки наведеного у статті дослідження полягають у тому, що теорія регулювання ринків сьогодні знаходиться у початковому стані і зводиться, в основному, до впровадження протекціоністських заходів чи до захисту конкуренції, якщо не брати до уваги маркетингові механізми регулювання ринків з середини, тобто з боку суб'єктів ринку. При цьому роль держави зводиться до регулювання монопольних ринків, зовнішньоекономічного регулювання та включення певних механізмів державного протекціонізму [1,7,9]. Випадають з поля зору теорії проблеми регулювання олігопольних ринків, а також саме ступінь та межі втручання держави у діяльність ринків.

Вирішення цих проблем тісно пов'язано з проблемами застосування механізмів регулювання ринків (у тому складі конкурентних), розробка яких сьогодні конче потрібна.

Авторська концепція щодо формування ринків та їх моделювання дозволяє поєднати теорію та практику регулювання економіки шляхом регулювання ринків.

При цьому, в основі процесу реального економічного зростання лежить процес утворення (виробництва) доданої вартості. А додана вартість, як відомо, утворюється у процесі виробництва (переробки, обслуговуванні) товарів та їх обміну. Але, якщо розглядати цей процес відносно конкретного товару, то побачимо, що його вартісні характеристики формуються поступово шляхом додавання до первинної вартості сировини, матеріалів, комплектуючих витрат допоміжних матеріалів, енергії, тощо, доданої вартості, яка утворюється на стадіях послідовної переробки (обробки) виробництва, обслуговування.

Отже, можливо сформулювати тезу, що процес економічного управління базується на управлінні ринками, а управління ринками – на управлінні відтворювальними процесами, які в свою чергу мають в основі додану вартість.

Дослідження ринків за розробленою методикою дозволило встановити, що:

- саме розвиток певних товарних ринків, на відміну від скорочених двох секторних ринків імпортованих товарів, максимально позитивно впливає на економічне зростання за рахунок: створення додаткових робочих місць, збільшення обсягів виробництва доданої вартості збільшення бюджетних надходжень, скорочення виробничих циклів, тощо;

- у процесі руху товару від сировинного до споживчого секторів ринку є певні тенденції зростання рентабельності господарюючих суб'єктів, що діють у відповідних секторах. Тобто, спостерігається така закономірність, що рентабельність господарської діяльності у наступному секторі в цілому перевищує рентабельність попереднього сектору [5, с. 352]. До речі, ці авторські спостереження підтверджуються й іншими дослідниками [6]. Така тенденція створює певні особливості регулювання ринку та умови щодо вертикальної інтеграції суб'єктів цього ринку.

До ринків, що налічують повний склад секторів, в Україні можна віднести ринки рослинної олії, цукру, хлібобулочних виробів, зерна, металопрокату, виноробної продукції, соків, пива, м'ясо-молочної продукції, цементу, тощо.

При аналізі товарних ринків слід також враховувати наступні чинники: ступінь розвитку окремих секторів ринку, на що має вказувати баланс товарно-грошових потоків між секторами. На практиці це має означати, чи достатній обсяг вирощеної або здобутої сировини для вироблення певного (згідно ринкового попиту) обсягу товару, тощо. На ступінь розвитку секторів вказують і баланси потужностей підприємств різних секторів.

З точки зору практичної значущості такий підхід до моделювання та аналізу ринків дозволяє виявити диспропорції у розвитку окремих секторів ринку, що об'єднуються єдиним відтворювальним циклом та їх

відповідних складових господарюючих (виробничих) структур, тобто слабкі місця ринку, або розриви чи затримки у відтворювальному циклі.

Відомо, що кожний аналіз має починатися з визначення мотивів, що примушують його проводити. Такими спонукальними мотивами можуть бути:

- різні цінові коливання на ринку;
- різкий спад виробництва, що приводить до виникнення товарного дефіциту;
- значне перевищення імпортованої частки товару над вітчизняним виробництвом (у тому складі за рахунок сировини);
- значне скорочення експорту вітчизняних товарів;
- значне зменшення загального обсягу ринку;
- значне скорочення експортної ціни;
- значні коливання обсягів проміжного споживання на ринку, тощо.

Аналіз кожного з цих підходів базувався перш за все на аналізі цілей, тобто на визначені - з якою метою проводиться аналіз.

Ми визначаємо, що метою дослідження ринку є визначення і аналіз відтворювальних процесів, що відбуваються на ринку, а саме для досягнення такої мети підходить запропонований нами метод секторного аналізу.

Одним з головних здобутків нашого дослідження, що мав передувати запровадженню нового підходу до аналізу ринків, полягає в тому, що доведено, що у якості об'єкта регулювання можуть бути будь-які товарні ринки. Це доведено на підставі наступного:

1. Досліджений рівень конкуренції на більшості товарних ринків виявив фактичну відсутність конкурентних відносин на підставі вимірювання рівня цінової конкуренції ($I_{ц.к.}$). Навіть при офіційно визначеному задовільному рівні концентрації ринку ($I_{н.н.}$) – цінова конкуренція на товарних ринках України у більшості випадках відсутня, отже і фактично відсутні конкурентні відносини, які є спонукальним мотивом розвитку [9].

2. Дослідження довели, що при офіційному визнанню постулатів ринкової економіки з боку іноземних держав і суб'єктів ринку щодо «невидимої руки», тобто саморегулюванню ринків. Сьогодні в умовах глобальної економіки фактично відбувається регулювання ринків з боку пануючих на них ТНК, від яких залежать як імпортери, так і експортери, у тому складі і вітчизняні. При чому, таке регулювання впроваджується здебільшого не на користь державних інтересів (ринки нафти, зерна, цукру, тощо).

3. Аналіз процесів відтворення споживчої вартості товарів показав, що більшість українських товарних ринків і інших країн, що розвиваються, втрачають, або вже втратили свою відтворювальну функцію. Але саме процес відтворення, не кажучи вже про розширене

відтворення, є рушійною силою економічного розвитку тому, що споживча вартість, яку ми у дослідженнях ототожнюємо з ринковою ціною товару, і у складі якої містить додана вартість, є джерелом і рушійною силою економічного розвитку.

Отже, можливо зазначити, що у всіх 3-х випадках функціонування товарних ринків не забезпечує умов економічного зростання, тобто не відповідає державним інтересам і інтересам суспільства, що ставить за мету економічне зростання. Така ситуація спонукає включати механізми державного регулювання товарних ринків з метою у першу чергу відновити на них відтворювальні процеси.

Авторська концепція економічного управління полягає в тому, що основу організаційної структури економіки ринкового типу складають ринки, а не галузі та інші виробничі об'єднання. Оскільки ж товарний ринок як основна структурна одиниця системи ринкової економіки, у межах якої відбувається повний закінчений цикл відтворення споживчої вартості товару від утворення до споживання, відрізняється за своєю структурою, принципами функціонування та розвитку від галузей, то й принципи його регулювання мають бути іншими. У головному ці принципи зводяться до застосування цільових механізмів державного регулювання відповідних секторів ринків, як домінуючої форми економічного регулювання у державі.

Результати наших досліджень надали підстави до формування нових концептуальних підходів до управління економікою ринкового типу через регулювання її структурних складових – ринків, керуючись, у першу чергу державними економічними інтересами.

Література

1. Клавдиенко В. Государственное регулирование в экономике (некоторые аспекты теории и мировой практики) // Проблемы теории и практ. управления.– 2005.– № 6.– С. 29-37.
2. Лисюк В.М. Принципи формування ринків та методологія їх дослідження // Вісник соц.-екон. досліджень. Вип.20.– Одеса: ОДЕУ, 2005.– С.170-174.
3. Лисюк В.М. Актуальні проблеми регулювання товарних ринків /Вісник соціально-економічних досліджень. Збір.наук.праць ОДЕУ. Вип.22. Одеса, 2006 – с.
4. К.Маркс. Капитал. Критика политической экономии. т.2, кн.II: процесс обращения капитала. /К.Маркс и Ф.Энгельс. Сочинения. Т.24. М. Государственное издательство политической литературы – 1961 г., 648 с.
5. Белявцев М.І., Шестопапов Л.В. Інфраструктура товарного ринку.– Київ: Центр навч. літ-ри, 2005.– 416 с.

6. Саблук П.Т. Стратегічний напрям аграрних реформ – перехід на інноваційну модель розвитку // Вісник Академії економічних наук.– 2003.– № 2(4).– С. 11-16.

7. Лисюк В.М. Об'єктивізація економічного регулювання /Вісник соц.екон.дослідж. /Збірн.наук ОДЕУ. Вип. 27, Одеса, 2007. Стор. 204-209.

8. Лисюк В.М., Ярмоленко О.Б. Інфраструктурні чинники розвитку товарних агроринків /Прометей. Регіон.зб.наук.праць з економіки. Вип. 2(26). Донецьк: ДЕГІ, 2008, с.70-73.

9. Лисюк В.М. О проблемах ценовой конкуренции и ее оценки /Экономические инновации. Сб.научн.трудов. ИПРЭЭИ НАНУ. Вып.17. Одесса, ИПРЭЭИ НАНУ. – 204 с.

Abstract

Lusyuk V.M.

To the theory of research of commodity markets and their development

There is the offered conception of the state adjusting of commodity markets in the article. Author approach offers transference of accents in the state economic adjusting on adjusting of markets, that anymore answers essence and structure of market economy. Offered theoretical approaches of research of reproductive processes which take place at the commodity markets. It is led to that only the assistance to development of commodity markets will allow to provide the economy growing.